

EN VERDER DEZE MAAND:

- 6 Opinie: afstandsonderwijs en thuiszitters
- 7 Onderwijsmuseum: uit de collectie
- 11 Kamervraag van de maand: lumpsum
- 12 Op lesbezoek met Allard Polak: tips voor een natuurles
- 13 Drie vragen aan: Sanne Dijkema over academisch en hbo-opgeleide leraren, column: Arnold Jonk
- 21 Column: Jan van de Ven
- 22 Vernieuwd toezicht inspectie kan nóg beter
- 26 Schakelmoment: stagiaire
- 30 Hoe verzilver je de winst van digitaal onderwijs?
- 34 Q&A: Adriana Bus ontdekte het nut van digitale prentenboeken bij een andere thuistaal
- 35 Onderzoek kort
- 39 Column: Kirschner kiest
- 40 Leraar onderzoekt: Gepco de Jong geeft zijn vwo'ers academische vaardigheden mee
- 42 Klassieker van de maand: verwachtingen zijn van je gezicht af te lezen
- 44 *Education at a Glance* (OESO): pleidooi voor beroepsonderwijs
- 45 Column: Ferry Haan
- 47 D Online
- 48 Boeken
- 50 D to go
- 51 Colofon en volgende maand

Cover: Sint Janschool, Amsterdam (foto Joost Bataille).

8

Omstreden brein

Didactief interviewt de man achter de meervoudige intelligentie: hoe kwam **Howard Gardner** bij zijn theorie? Kritiek of niet: 'Mobiliseer de intelligenties van een kind.' Niet te verwarren, aldus Gardner, met de leerstijlenmythe.

20 & 22

Beleid in de praktijk

Scholen zuchten onder inconsistent beleid, verklaren IPSE-onderzoekers (pagina 22). Piet Hagenaars laat zien hoe beleid er zelf de oorzaak van is dat scholen de doelen voor cultuuronderwijs niet halen (pagina 20). Hoe kan het beter?

28

Lezen in vmbo

Meer leerlingen aan het lezen krijgen, dat is de missie van docent Nederlands **Janneke Visser**. Haar vmbo-klas won dit jaar de verhalenwedstrijd *Er was eens*. Boekverslagen en mondeling gingen in haar sectie op de schop.

32

Storytelling

Vertel een verhaal: dan blijven je leerlingen beter bij de les en onthouden ze de stof beter. (Neuro)psychologisch onderzoek verklaart het succes van storytelling. Met de praktische tips houd je de aandacht ongetwijfeld vast.

Online extra's op didactiefonline.nl

Zoek artikel

- Leestips van Howard Gardner (pagina 8).
- Lange column van Arnold Jonk (pagina 13).
- Uitgebreid interview met de Sint Janschool (pagina 14).

Elffers weegt af

De column van Louise Elffers vind je op didactiefonline.nl. Ze wisselt in de papieren *Didactief* af met Paul Kirschner (pagina 39). Van de ander staat elke maand een verse column online.

Zo geef je leerstof betekenis

Iedereen herinnert zich wel een leraar die zo goed kon vertellen. Storytelling in het onderwijs heeft ook de interesse van onderzoekers. Hoe verklaren zij de **kracht van verhalen**? En wat kun je ermee in de praktijk?

Vertel leerlingen het verhaal onder je les: van obstakels tot doel

Verhalen zijn meestal gemakkelijk te begrijpen en te onthouden. Hoe kan dat? (Neuro-)psychologisch onderzoek (zie onder meer Willingham, 2004) geeft verschillende verklaringen: (1) een verhaal doet een beroep op onze natuurlijke neiging om patronen te herkennen, (2) vrijwel alle verhalen zijn gebaseerd op dezelfde basisstructuur die houvast biedt, (3) verhalen sluiten nogal eens aan bij intrinsieke interesses zoals achterklap, (4) een verhaallijn volgen kost gematigde mentale moeite, die we als plezierig ervaren, en (5) verhalen maken aanspraak op verschillende geheugensystemen tegelijk. Hoe werkt dit precies en hoe benut je dit in de klas?

1. Patroon: zie jij wat ik zie?

Het 'mannelijke' op de maan, een wolk die lijkt op een haas: mensen lijken geneigd om betekenis te

geven aan dingen die ze waarnemen. Op internet circuleren bijvoorbeeld animaties waarin levenloze objecten elkaar 'achternazitten'. Volgens onderzoekers dichten toeschouwers die objecten bedoelingen toe en identificeren ze zich ermee, om beter te begrijpen wat ze zien (Gao e.a., 2019). Mogelijk verklaart dit ook de populariteit van complottheorieën: mensen zoeken graag samenhang en oorzaken, ook bij louter toeval. **Tip voor je klas:** maak dankbaar gebruik van de behoefte aan patronen (complottheorieën daargelaten) en volg in je lessen een verhaalstructuur (zie punt 2).

2. Verhaalstructuur

Hoe zijn verhalen opgebouwd? Scenaristen (zie onder meer Druxman, 1997) gaan uit van de vier C's: *causality* (dingen gebeuren met een reden: beginsituatie), *conflict* (iemand wil iets veranderen of bereiken: doel, maar dat valt niet mee: obstakels), *complications* (obstakels overwinnen leidt tot gedoe: spanning) en *character* (door het handelen van de personages leer je ze beter kennen: empathie).

In het jeugdboek *De brief voor de koning* van Tonke Dragt (recent bewerkt tot Netflix-serie) leren we bijvoorbeeld de jonge Tiuri kennen, die een belangrijke

brief in handen krijgt (causality). Deze moet hij aan de koning van Unauwen bezorgen, maar spionnen uit Eviellan willen dat voorkomen (conflict). Onderweg doorstaat Tiuri allerlei ontberingen (complications). Zo wordt duidelijk hoe vastbesloten en dapper hij is (character). De vier C's kun je als oefening ook toepassen op jouw favoriete boek of film.

Tips: als leraar vertel je leerlingen weleens waarom ze iets moeten weten. Je onderwijst dan het lesdoel en het belang ervan. Ook dat kun je in een verhaalstructuur gieten: maak duidelijk voor welk probleem jouw lessenreeks een oplossing biedt. Neem je leerlingen hardop denkend mee in de verhaallijn (beginsituatie, obstakels, doel) onder jouw lessen. Welke voorkennis neem je mee van eerdere lessen en wat zal hierop volgen? Zo geef je leerlingen meteen een doorkijkje naar waar ze 'naartoe' leren, en dat kan ze motiveren. Dat is overigens iets anders dan het 'opleuken' van een les: verleidelijke details die afleiden van de inhoud zitten het leren juist in de weg.

Gebruik de vier C's ook eens om samen met je leerlingen een verhaal te analyseren. Door zo'n denkoefening zal de essentie van je verhaal (les) beter beklijven.

3. Intrinsieke interesses

Roddelen is niet netjes, maar vrijwel iedereen doet het weleens. Dat is niet zo gek: in onze evolutionaire ontwikkeling levert het een voordeel op als we sociale verbanden begrijpen. Wie is de baas? Wat zou daarachter zitten? Wie kan ik vertrouwen? Deze sociaal-morele overwegingen en interpretaties maken een verhaal persoonlijk, en dat stimuleert inleving en begrip.

Tip: in een geschiedenisles kun je, naast een tijdlijn met gebeurtenissen, je leerlingen inwijden in beweegredenen van de hoofdrolspelers. In 1962 bijvoorbeeld voorkwamen Chroesjtsjov en Kennedy een kernoorlog. Daar gingen allerlei (persoonlijke) belangen, intenties en handelingen achter schuil. Ga daarover in gesprek met je leerlingen: zou jij hetzelfde doen, toen en nu? Waarom wel of niet?

4. Fijne mentale moeite

Moppen zijn grappig omdat de toehoorder een verband moet leggen. Als dat niet lukt, is er geen lol meer aan. Dit is een bekend principe in de cognitieve psychologie: mensen genieten van succesvol denkwerk. De verhalenverteller moet zijn verhaal dus goed afstemmen op zijn publiek.

Tips: maak je verhaal (les) niet te makkelijk, maar ook niet te moeilijk. Te moeilijk wordt het als het leerlingen ontbreekt aan woordenschat of achtergrondkennis. Breng die daarom ter voorbereiding op een les in kaart en bereid je leerlingen voor, zodat ze allemaal de nodige voorkennis hebben. Bij een te lezen tekst, in een geschiedenis- maar ook in een

Leerzamere les

Om de kracht van verhalen toe te passen, hoef je het onderwijs niet helemaal om te gooien. Zo maak je al een goed begin:

- Gebruik verhelderende metaforen of analogieën: 'Kooldioxide is voor planten wat zuurstof is voor mensen.'
- Zoek samen het etymologische 'verhaal' achter (moeilijke) woorden op. Zo is het woord 'school' afgeleid van het Griekse woord voor vrije tijd.
- Laat leerlingen in de huid kruipen van een (historische) figuur: J.F. Kennedy, Marie Curie.
- Lees met je klas jeugdliteratuur die aansluit bij het thema dat je behandelt, zoals *Offerkind* van Rob Ruggenberg bij de bronstijd.

TIPS

natuurkundeles, kun je verborgen verbanden met de hele klas bespreken: waarom reageert de hoofdpersoon op deze manier?

5. Emotie en geheugen

In teksten van lesmethodes voor wetenschap en techniek ontbreekt het volgens onderzoekers Arya en Maul (2012) vaak aan urgentie, belang en intrige. Ze deden een interessant experiment bij Amerikaanse leerlingen, waarin ze teksten aanpasten om te zien of de leerstof beter zou beklijven. In de herziene teksten lag meer nadruk op de persoonlijke beleving en emoties van wetenschappers die ooit als eersten tot bepaalde inzichten waren gekomen, maar zonder in te leveren op de inhoud. De aanpak bleek inderdaad te werken, met name voor de leerlingen van een school in een sociaal-economisch achtergestelde buurt (lees meer over dit onderzoek op didactiefonline.nl). Die werking is goed te verklaren vanuit de neuropsychologie: een onderdeel van onze hersenen (de amygdala) voorziet herinneringen van een 'emotioneel label' (Kolb e.a., 2019). Daarnaast zet een verhalende structuur het semantische geheugen (feiten) én episodische geheugen (gebeurtenissen) aan het werk. Daardoor onthouden we verhalen doorgaans beter dan losstaande feitjes. **Tip:** maak gebruik van het 'brede geheugenspoor' dat verhalen trekken. Draag in je lessen niet alleen kennis over, maar bied ook ruimte aan beleving. Dan krijgen de feiten meer betekenis en zullen je leerlingen die beter onthouden. ■

Ook bètastof wordt betekenisvoller door urgentie en intrige

Meer tips, bronnen en ResearchED-webinar: zie didactiefonline.nl.

Erik Meester is docent en onderwijsontwikkelaar bij de opleiding Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs aan de Radboud Universiteit.